

Коробка Р. В.

*кандидат економічних наук,
докторант відокремленого підрозділу
«Боярська лісова дослідна станція»,
Національний університет біоресурсів
і природокористування України
м. Київ, Україна*

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-362-3-40>

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИДОБУТКУ ВУГЛЕВОДНЕВОЇ СИРОВИНИ В ГЛОБАЛЬНОМУ МАСШТАБІ: ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ

В останні десятиліття уряди передових країн світу активізували міжнародну співпрацю в напрямі зменшення залежності світової економіки від вуглеводневої сировини і переведення національних господарств на модель низьковуглецевого розвитку. Даний геополітичний тренд справив вагомий вплив на діяльність транснаціональних компаній (ТНК), котрі спеціалізуються на видобутку викопного палива, і відповідно вплинув на їх інвестиційну поведінку у сфері нафтогазовидобутку.

Зміна пріоритетів у інвестуванні нафтогазовидобутку у секторі ТНК призвела до підвищення рівня мінливості та більш різких коливань на ринку вуглеводневої сировини, а в деяких випадках і до стискання даного сегменту ринку мінерально-сировинних ресурсів, що каталізувало у глобальному масштабі інвестиційні процеси, пов'язані з виробництвом енергії з відновних джерел і фактично завершило гегемонію країн, котрі володіли найбільшими запасами вуглеводнів.

Виходячи з того, що вуглеводнева сировина, зокрема нафта та природний газ, тривалий період були основною сировиною для виробництва різноманітних видів енергоносіїв, у сферу нафтогазовидобутку спрямовувалися великі обсяги інвестицій, що зробило «вуглеводневі» ТНК основними акторами глобального енергетичного ринку, а в деяких країнах такі ТНК стали основним структуроутворюючим ядром національних господарств.

Світова спільнота також дійшла висновку, що існує пряма залежність між масштабами інвестування проєктів видобутку нафти та природного газу і ступенем негативного впливу виробничо-господарської діяльності на кліматичні процеси. З огляду на це можна констатувати взаємозв'язок між пріоритетами інвестування видобутку нафти і природного газу та домінантами фінансово-інвестиційного забезпечення проєктів, які забезпечують перехід національних господарств на модель низьковуглецевого розвитку. Тривалий період, як стверджує І. Гайдучкий, у сфері інвестування сталого низьковуглецевого розвитку мала місце рецесія, що була зумовлена низьким рівнем інвестиційної насиченості та серйозними проблемами в інвестиційних режимах, а також структурними перекосами [1, с. 89–90].

Але в останнє десятиліття чітко став простежуватися тренд нарощення обсягів виробництва енергії з відновних джерел (ключової передумови низьковуглецевого розвитку) завдяки використанню національними урядами комплексу преференцій для стимулювання реалізації проєктів розвитку відновної енергетики. Навіть «вуглеводневі» ТНК почали фінансувати проєкти низьковуглецевого розвитку, диверсифікувавши таким чином сукупний інвестиційний портфель та зменшивши ризики зниження рівня капіталізації компанії.

В глобальній економіці посилились деякі тенденції та причини, які можуть вплинути на нафтогазові компанії та зниження інвестицій у видобуток, зокрема BP, Shell і Chevron, котрі зменшили інвестиції у видобуток нафти та природного газу в 2022 році. В першу чергу, це перехід на відновлювані джерела енергії, коли багато енергетичних компаній, у тому числі BP і Shell, оголосили про плани переходу на більш чисті та відновлювані джерела енергії. Це передбачає скорочення інвестицій у традиційні проєкти використання викопного палива та збільшення уваги до технологій відновлюваної енергії, таких як сонячна енергія, вітер та біопаливо. Цей перехід часто обумовлений екологічними проблемами, корпоративною відповідальністю та мінливою динамікою ринку.

Певний вплив на обсяги інвестиційного забезпечення нафтогазовидобутку в названих ТНК справила також динаміка ринку вуглеводневої сировини. Нафтогазові компанії чутливі до коливань цін на нафту та газ. Якщо ціни низькі або нестабільні, компанії можуть зменшити інвестиції, щоб зберегти капітал і підтримати фінансову стабільність. Це особливо важливо під час надлишку пропозиції, економічного спаду або геополітичної невизначеності. Зміни в

державній політиці країн-основних глобальних гравців та правилах міжнародної торгівлі можуть вплинути на економіку нафтогазових проєктів. Посилення екологічних норм, встановлення цін на викиди вуглецю та інші політичні заходи можуть вплинути на інвестиційні рішення, зробивши деякі проєкти використання викопного палива менш привабливими.

Основний детермінуючий вплив на динаміку фінансово-інвестиційного забезпечення нафтогазовидобутку в глобальному масштабі здійснює зростання популярності альтернативних джерел енергії, таких як біодизель, біоетанол і перехід транспортного сектора на електроенергію. Біодизель і біоетанол є біопаливом, отриманим з відновлюваних джерел, таких як рослинна олія або цукрова тростина. У рамках переходу на відновлювані джерела енергії компанії інвестують у біопаливо, щоб зменшити вуглецевий слід транспортного сектору.

Великою мірою на динаміку інвестування нафтогазовидобутку в секторі найбільших ТНК впливають Уряди та наднаціональні регулюючі органи, котрі впроваджують політику заохочення використання відновлюваної енергії та зменшення залежності від традиційних викопних видів палива. Стимули для виробництва біопалива та електромобілів і впровадження екологічних практик відіграють важливу роль у формуванні інвестиційних рішень енергетичних компаній. Багато країн і компаній поставили амбітні цілі щодо скорочення викидів вуглецю.

Інвестиції у відновлювані джерела енергії та екологічно орієнтований транспорт узгоджуються з цими цілями та допомагають компаніям дотримуватися нормативних вимог стосовно викидів сполук вуглецю та працювати в одному фарватері з очікуваннями суспільства. Крім того, відбувається зміна уподобань споживачів в бік більш чистих і екологічно чистих продуктів, включаючи технології транспортування. Компанії коригують свої стратегії, щоб задовольнити ці мінливі вимоги та забезпечити свої позиції на ринках, що розвиваються [2].

Виходячи з викладеного вище, можна стверджувати, що у динаміці інвестування нафтогазовидобутку у секторі найпотужніших ТНК, котрі функціонують у сфері видобутку вуглеводневої сировини, в цілому спостерігається низхідний тренд. Низхідний тренд спостерігається навіть незважаючи на те, що ТНК освоюють нові родовища нафти та газу. Це пов'язано з тим, що масштаби та пропорції впровадження альтернативних джерел енергії зростають випереджальними темпами

порівняно з динамікою енергетичного сектора, зорієнтованого на видобуток вуглеводневої сировини. Фактично скорочення інвестиційних вливань у видобуток нафти та газу є маркером поступового переходу розвиненого сегменту глобальної економіки на рейки низьковуглецевого розвитку, що відповідає ключовим резолюціям міжнародних природоохоронних конвенцій, зокрема Нової кліматичної угоди.

Паралельно зі скороченням обсягів інвестиційного забезпечення розбудови індустрії видобутку вуглеводневої сировини відбувається диверсифікація інвестиційного портфеля ТНК за рахунок нарощення вливань капітальних інвестицій в альтернативні джерела енергії, що фактично визначає базовий тренд низьковуглецевого розвитку в глобальному масштабі. Таким чином ТНК, котрі в основному спеціалізуються на видобутку вуглеводневої сировини, інвестуючи в альтернативну енергетику на глобальному рівні позитивно впливають на вирішення еколого-економічних проблем, пов'язаних з вичерпанням окремих видів природної сировини і забрудненням навколишнього природного середовища.

Література:

1. Гайдуцький І. П. Інвестування низьковуглецевої економіки: теорія, методологія, практика: монографія. Київ : ТОВ «Інформаційні системи», 2014. 374 с.

2. Top ten upcoming fields in the Gulf of Mexico. *Offshore Technology*. June 6, 2023. URL: <https://www.offshore-technology.com/data-insights/top-ten-upcoming-fields-in-the-gulf-of-mexico/?cf-view>